

صدای

روزنامه فرهنگ و هنر

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری صاد
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی
گرافیک و صفحه آرا: سعید غفوری

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۸۲۴۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی خراسان
توزیع: نشر گستر امروز

گفت‌وگوی
صبا با فرید
ذاکری، مدیر هنری
ارکستر «شب
باروک»:



دغدغه ما بازتولید

صدای اصیل باروک بود

و رنگ صوتی متفاوتی دارد. همچنین سازهایی مانند لوت، ترومپت باروک یا هورن‌های قدیمی نیز متفاوت‌اند و این تفاوت‌ها باعث می‌شود هنگام اجرای آثار باخ یا ویوالدی، رنگ موسیقی کمی به موسیقی کلاسیک نزدیک شود و نتوانیم صدای اصیل باروک را بازتولید کنیم. امیدوارم این مسئله در آینده برطرف شود.

ازمدت تمرین و شکل‌گیری ارکستر لنیو بفرمایید.

ما با ارکستر لنیو حدود شش ماه است که فعالیت داریم. ارکستر ابتدا کوچک‌تر بود، اما به تدریج بزرگ‌تر شد. با افزایش اعضا، بخشی از رپرتوار نیز تغییر کرد. قطعات در ابتدا کوتاه‌تر بودند، اما وقتی دیدیم تمایل برای برگزاری کنسرت بزرگ‌تری وجود دارد، تصمیم گرفتیم این برنامه را توسعه دهیم تا بتوانیم آن را در سالن‌های بزرگ‌تر نیز اجرا کنیم.

در این اجرا چه نقشی داشتید؟

من در این کنسرت، علاوه بر نوازندگی ویولن، وظیفه‌ی هماهنگی به عنوان کنسرت‌مایستر را بر عهده داشتم. به نظر من، بخش عمده‌ی کار رهبر ارکستر پیش از تمرین‌ها انجام می‌شود؛ یعنی در گفت‌وگو و هماهنگی با نوازندگان. من هم مانند سایر سرگروه‌های بخش‌های مختلف سعی می‌کنم اطلاعات و تفسیر موسیقایی را از رهبر بگیرم و با نوازندگان گروه خودمان ارتباط برقرار کنم تا کنسرت هماهنگ‌تر باشد.

آیا برای هر قطعه یا بخش، بصورت جمعی روایتی خاص در ذهن دارید؟

اساساً ارکستر یعنی دیالوگ. هر ساز در بخشی از قطعه با ساز دیگر گفت‌وگو می‌کند. در تمرین‌ها این موضوع کاملاً در نظر گرفته می‌شود. به‌ویژه در بخش‌هایی مانند فوگ، هر ساز برای خودش جمله و حرفی دارد. موسیقی هم مانند زبان گفت‌وگوست؛ اگر این ارتباط برقرار نباشد، روح اثر از بین می‌رود.

و اما درک مخاطب از موسیقی چطور؟

به نظر من مخاطب کاملاً آزاد است. موسیقی کلاسیک چون زنده اجرا می‌شود، در هر نوبت حال و هوای متفاوتی دارد. اگر شما یک سانس را ببینید و سانس بعدی را هم ببینید، قطعاً دریافت متفاوتی خواهید داشت. این همان جذابیت موسیقی کلاسیک است؛ هیچ دواجرایی کاملاً یکسان نیستند. ممکن است یک قطعه چندین بار اجرا شود، اما هر بار روایتی تازه پیدا کند.

ارکستر «شب باروک» به رهبری حسین محرمی و با کنسرت‌مایستری فرید ذاکری، در سالن صحنه‌ای ساختمان صبا (نماد) برگزار شد. در ارکستر، کنسرت‌مایستر نوازنده اصلی و رهبر بخش ویولن هاست و در واقع پل ارتباطی میان رهبر ارکستر و نوازندگان به شمار می‌آید. او وظیفه دارد که نکات فنی و تفسیری رهبر را به سایر اعضای گروه منتقل کند. فرید ذاکری در گفت‌وگو با صبا از چالش‌های اجرای آثار باروک، ویژگی‌های فنی و زیبایی‌شناختی این موسیقی و تجربه خود به عنوان کنسرت‌مایستر سخن گفت و تأکید کرد که هدف اصلی ارکستر، ایجاد ارتباط نزدیک و طبیعی میان نوازندگان و مخاطبان بود. اجرای «گلوریا» از ویوالدی، اوج این برنامه را تشکیل داد و فضایی نزدیک به تجربه شنیداری موسیقی کلیسایی خلق کرد.

سمیه خانونی
گفت‌وگو



باروک‌اند و برای ستایش خداوند نوشته شده‌اند «گلوریا» اثری است که می‌تواند هم در کلیسا و هم در سالن‌های کنسرت اجرا شود. سالی که ما در آن اجرا داشتیم، به دلیل فضایی عریض و سقف بلند، صدایی نزدیک به فضای کلیسا ایجاد می‌کند. این ویژگی باعث شد شنونده هنگام اجرا، کاملاً به یاد موسیقی کلیسایی بیفتد.

آیا این فضا به‌نظر شما در اجرای اثر مؤثر بود؟

سالن «نماد» مؤلفه‌هایی دارد که باعث می‌شود صدا طبیعی‌تر و نزدیک‌تر به اجرای زنده شود. البته اگر امکانات بیشتری مثل دیوارهای آکوستیک ویژه داشت، کیفیت صدا باز هم بهتر می‌شد.

اگر بخواهیم این سالن را با تالار وحدت یا رودکی مقایسه کنیم، چه تفاوتی می‌بینید؟

تالار وحدت اساساً برای موسیقی ساخته شده و طبیعتاً بزرگ‌تر و جامع‌تر است. اما این سالن «نماد» کوچک‌تر است و به دلیل نداشتن جیک‌های صوتی و دیوارهای آکوستیک حرفه‌ای، صدا به‌صورت کاملاً طبیعی پخش می‌شود. مخاطب تقریباً از فاصله‌ی دو متری موسیقی را می‌شنود و این باعث می‌شود پیش از صدای اصلی صدا پیدا کند. در تالار وحدت، سیستم صوتی و طراحی فنی کمک می‌کند تا صدا به‌صورت متعادل‌تری شنیده شود، ولی در این سالن تجربه‌ی شنیداری، طبیعی‌تر و نزدیک‌تر است.

به نظر شما چرا موسیقی باروک در ایران کمتر اجرا می‌شود؟

همان‌طور که گفتیم، یکی از دلایل اصلی، نبود سازهایی مخصوص و کوک‌های متفاوت است. برای مثال، ساز «هارپسیکورد» یکی از عناصر مهم موسیقی باروک است. به همین دلیل، معمولاً با پیانو جایگزین می‌کنیم که البته حس

از سبک باروک، تفاوت آن با سبک کلاسیک و میزان استقبال از آن در ایران و پیشینه‌اش در غرب بگوئید.

خوب، ابتدا باید بگویم سبک باروک در مقایسه با سبک کلاسیک تفاوت‌های خاصی دارد. جمله‌بندی‌های کوتاه، دینامیک‌های پله‌ای و به‌طور کلی سبک اجرایی ویژه‌ای دارد. حتی برخی از ارکسترها در اجرای آثار باروک به‌صورت ایستاده می‌نوازند. این سبک سازبندی خاص خود را دارد. در ایران متأسفانه به دلیل کمبود فضاهای مناسب و همچنین نبود سازهای ویژه‌ی این سبک، چندان اجرا نمی‌شود. اجرای درست موسیقی باروک نیازمند سازهایی مخصوص و کوک متفاوتی است. برای مثال، با کوکی که امروز برای ویولن‌ها استفاده می‌کنیم، نمی‌توانیم سازهایی دیگر را به‌درستی با آن هماهنگ کنیم. به همین دلیل، بسیاری از آثار ارزشمند دوران باروک در کشور ما اجرا نمی‌شود. برای نمونه، سال‌هاست که ما نتوانسته‌ایم آثار باخ را به‌طور کامل و با کیفیت مطلوب اجرا کنیم، که این موضوع دقیقاً به مسئله‌ی کوک و سازبندی برمی‌گردد.

در مورد رپرتوار این کنسرت و نحوه‌ی طراحی آن توضیح می‌دهید؟

در انتخاب قطعات، سعی کردیم مجموعه‌ای کامل داشته باشیم تا مخاطب بتواند درگیر موسیقی شود. برنامه با قطعاتی آرام و بر اساس رقص‌های محلی آغاز می‌شود، سپس به دوران کلاسیک می‌رسیم و در نهایت به بخش اصلی می‌رسیم که همان «شکوه باروک» است. اجرای ما با Gloria از ویوالدی به پایان می‌رسد.

برخی قطعات اجرایی حال و هوای موسیقی کلیسایی دارد. آیا این سبک ریشه در موسیقی کلیسا دارد؟

می‌توان گفت بله، همین نوع موسیقی است. آثار ویوالدی متعلق به دوران

